

освіти, сприятиме вдосконаленню на національному рівні викладання і навчання, що нині стали одним з пріоритетів розбудови Європейського простору вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.20 №898. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP200898.html.
2. Концепція нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Про освіту. Закон України від 2017 № 38-39 зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Про повну загальну середню освіту. Закон України від 16.01.2020 № 463. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20?find=1&text=%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5#w1_1

РЕАЛІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ У МЕТОДИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Грицай Наталія Богданівна

доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання, Рівненського державного гуманітарного університету

grynat1104@ukr.net

Нова українська школа передбачає реалізацію діяльнісного підходу в освітньому процесі, який полягає у формуванні наскрізних умінь учнів, здобуванні нових знань у процесі власної навчальної діяльності та застосуванні цих знань на практиці.

Проте діяльнісний підхід є ефективним і в підготовці майбутніх педагогів, зокрема вчителів природничих наук. Він ґрунтується на виконанні певних дій, що стають основою нових знань.

Останнім часом у науковій літературі багато йдеться про те, що вчитель має бути проактивним, тобто має сам обирати свої дії та поведінку (незалежно від зовнішніх обставин) та брати відповідальність за них.

Здобувачі вищої освіти завдяки своїй активній та проактивній діяльності здобувають нові уміння та навички, які необхідні для їхньої майбутньої професійної діяльності.

У науковій літературі діяльнісний підхід обґрунтовано в дослідженнях І. Беха [1], О. Дубасенюк, С. Безбородих (особистісно-діяльнісний підхід), О. Ільїної (компетентнісно-діяльнісний), О. Малишевського (суб'єктно-діяльнісний підхід) [2], С. Куценко (творчо-діяльнісний підхід).

Діяльнісний підхід у підготовці майбутніх учителів вивчали Г. Борин, Л. Гарбузенко, О. Мартинюк, Н. Миронець, С. Пахачук, І. Ревенко, І. Трускавецька, І. Царенко, В. Шпак [4], І. Шумілова та ін.

Мета статті: проаналізувати можливості застосування діяльнісного підходу в методичній підготовці майбутніх учителів природничих наук.

В «Енциклопедії освіти» О. Пометун зазначила, що відповідно до діяльнісного підходу «основним елементом навчання стає виконання завдань (розв'язання проблем, задач), тобто освоєння діяльності, особливо ... дослідницької, пошуково-конструкторської, творчої» [3, с. 250].

У цьому випадку акцентовано на провідній ролі діяльності у формуванні особистості майбутнього педагога. Тобто діяльнісний підхід передбачає залучення здобувачів вищої освіти до різних видів діяльності, через які вони здобувають нові знання, вміння та досвід. Така діяльність сприяє також професійній самореалізації та самовдосконаленню.

Методична підготовка майбутніх фахівців спеціальності 014.15 Середня освіта (Природничі науки) передбачає вивчення відповідних освітніх компонентів методичного спрямування, зокрема методики навчання інтегрованих курсів природничої освітньої галузі, методики навчання фізики, методики навчання хімії та методики навчання біології, а також проходження педагогічної практики.

Розвиток фахових компетентностей майбутніх учителів природничих наук, вказаних в освітній програмі, за якою вони навчаються, відповідно до діяльнісного підходу здійснюється через організацію квазіпрофесійної діяльності в освітньому процесі. Під час занять майбутні вчителі проводять рольові ігри, моделюють проведення уроків та позакласних заходів, виконують різні види робіт, характерні для їхньої майбутньої професійної діяльності. Діяльнісний підхід дає можливість набувати здобувачеві індивідуальний досвід професійної діяльності.

Зокрема, цікавою у підготовці майбутніх учителів природничих наук є рольова гра – робота предметної комісії Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України з експертизи підручників інтегрованих курсів природничої освітньої галузі для 5-6 класів («Природничі науки», «Пізнаємо природу», «Довкілля»). Студенти виступають з експертними висновками, рекомендують чи не рекомендують певний підручник до затвердження і надання грифу МОН або відправляють авторові на доопрацювання. Розвиток умінь аналізувати структуру, методичний апарат та зміст підручників сприяє формуванню фахових компетентностей майбутніх учителів.

Реалізація діяльнісного підходу орієнтована на використання таких технологій навчання, які стимулюють розвиток творчої діяльності, вироблення професійних умінь та досвіду здобувачів вищої освіти. Тому в цьому контексті

ефективними є кейс-технології, технологія розвитку критичного мислення, технологія «майстерня», мікровикладання, проведення методичних тренінгів, виконання методичних проєктів, створення методичного портфолію та ін.

Крім того, здобувачі вищої освіти під час підготовки до практичних занять записують відеоуроки, проводять досліди з відеофіксацією, створюють різні моделі об'єктів та явищ природи, які можна використати в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Отже, діяльнісний підхід у методичній підготовці передбачає здобування нових знань та розвиток особистості у процесі виконання різних видів діяльності. У методичній підготовці майбутніх учителів природничих наук діяльнісний підхід реалізовано за допомогою розв'язання кейсів, виконання проєктів, створення методичного портфолію, проживання в методичній майстерні, створення відеоуроків, моделей, запис відео фізичних, хімічних і біологічних експериментів та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Діяльнісний і компетентнісний підходи: сутність та сфери застосування. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2014. № 1-4. С. 28-34.
2. Малишевський О. В. Суб'єктно-діяльнісний підхід у формуванні професійної мобільності. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2020. № 186. С. 133-136.
3. Пометун О. І. Діяльнісний підхід. *Енциклопедія освіти*. 2021. № 250-251.
4. Шпак В. П., Мойсієнко І. М. Діяльнісний підхід у Новій українській школі: історія, сучасність, перспективи. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 4 (211). С. 76–83.

СИНЕРГЕТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Ткаченко Ігор Анатолійович

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фізики та інтегративних технологій навчання природничих наук, Уманський державний педагогічний університет імені Павла

Тичини

tkachenko.igor1071@gmail.com

Постановка проблеми. Фахова підготовка майбутніх учителів природничих наук має здійснюватися в умовах функціонування методичної системи, яка обов'язково буде мати багатоаспектний характер та відноситися до відкритої комунікативної системи. Така відкритість зумовлена постійним впливом зовнішніх та внутрішніх зав'язків між різними компонентами та складниками, які в принципі не можуть бути ізольованими один відносно одного, а постійно будуть видозмінюватися.

Виклад основного матеріалу. Недаремно, останнім часом з'являється все більше науково-педагогічних, методичних, психологічних праць, в яких висвітлюються в тій чи тій мірі синергетичні теорії й, навіть, концепції.